

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAME. TUL:

Pentru Sibiin pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiin, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Din cauza sfintei sărbători „Nascerea Domnului nostru Iisus Christos” Nrul procsim va apăre Marți în 29 Decembre v.

La nascerea Domnului.

Sibiin, 23 Decembre, 1892.

Se aud ca prin vis cântările dulci de *mărire* ale sântilor ingeri în ceriuri și rouréză ca un balsam vindecătoriu preste sufletele credincioșilor: *pace pe pământ și între ómeni bună învoire.*

Și aprópe de două mii de ani sânta noastră maica biserică întoneză în tot locul între credincioșii sei înălțătórele cântări, întimpinând astfel actul măreț al Dumneđeirei și reinspropătând tuturor bunătatea cea mare a Atotputernicului Dumneđu.

Fermecați de aceste pėtrunđe'óre și dulci cântări, cu genunchiul plecat și cu capul descoperit se ne apropiem de sântitul iconostas, se ne transpunem cu cugetul și cu inima într'o lume mai înaltă, unde grijile nu mai înoréză pe fruntea muritorilor, unde dreptatea își află remunerațiunea și unde Duchul păcei stăpănesce preste toți, ér siguranța nu e clătínătóre.

Și în fața sântitului iconostas se admirăm pe Celce a luat chip omenesc. pentru-ca pe noi ómenii se ne ridice, se mărim pe Iisus, Celce s'a coborít, ca pe noi se ne înalțe, pe Christosul nostru, care a sdrobit temelile întunecului, și laudându-l, se ne veselim, căci El ne-a arėtat calea adevėrului și a luminei.

Inoirea némului omenesc, pe carea prorociei mai înainte o au vestit, s'a implinit; pruncul tiněr din muntele Fecioriei a eșit, intrupându-se Dumneđeirea, ca se se legitimizeze profejiile inspirate, se se sigileze virtutea cea mai înaltă: iubirea de ómeni și se ne lase moștenire scumpă: crestinismul, ale cărui principii și învățaturi eterne sunt ca cuvėntul Provedinții.

S'a apropiat implinirea timpurilor și flórea din toiagul rădăcinei lui Iesseiu a odrăslit, Dumneđu om s'a făcut.

Păgânătatea îmbătrânise prea mult în fără-delegi și poporul lui Israel astepta cu sete prea mare ca se-i vie mântuitorul, carele se se pună ca un vitěz împėrat în fruntea lui și prin foc și cu sabia în mână se i lătescă împėrăția. ca el se fie domn și stăpân pe întreg rotogolul pământului

Trebuia se se spulbere négra păgânătate cu toți fabuloșii đei, cari închipuiau legiurile și nelegiurile ómenilor, înzestrați fiind cu aceleași vėrtuți și scăderi, de cari părtași sunt muritorii. Trebuia ca Nasarinėnul se răspundă cu blândete și cu sfat întelept acceptărilor poporului isralitėn, des fășurând stėgul iubirei, unicul mântuitoriu, sub care luptând se căscigă cea mai înaltă împărăție: împărăția ceriurilor.

Se cântăm și noi dar în aceste momente solemne, se întimpinăm, pe Celce s'a supus legei ca celor de sub lege se le descopere lumina credinței adevėrate, se-l întimpinăm cu ingerescile cântări:

„*Mărire întru cei de sus lui Dumneđu, pre pământ pace și între ómeni bună-invoire.*”

Se laudăm pe Dumneđuul intrupat, carele ne-a pus în vedere o viėta mai înaltă, după vorba Christosului nostru: *Fiiți desăvėrșiți, precum Tatăl din ceriuri desăvėrșit este.*

Ori cât de solemn este însă acest act, ori cât de înălțătóre sunt cântările santei noastre biserici, ori câtă silință ne am da se lăpėdam tótă grija cea lumescă în aceste dumneđeesci sărbători, sufletul nostru tot rămâne plin de amărăciune.

Rămâne, căci tocmai maica noastră biserică, carea ne-a ocrotit sub scutul învățăturilor Mântuitorului, tocmai biserică noastră, care din vremile cele mai vechi a propoveduit cuvėntul adevėrului prin plaiurile și văile, ce le locuesc românii, în tóte timpurile a fost persecutată, atentatele vrășmașilor pururea îndreptate contra existenței ei și contra existenței noastre.

Rămânem amăriți, că și astăzi în secolul pretins al luminilor vrășmașii nostri de tot soiul și de tóte nuanțele atentéză la pristolul bisericei noastre cu o îndrăsnělă satanică și astfelu atentéză la existența noastră.

Cu atât mai mult rămėnem amăriți, când vedem, că nici în aceste timpuri de grea încercare nu la toți fii maicei noastre biserici a străbătut la inimă cuvėntul: bună invoire, pentru ca prin bună-invoire se apere biserică, care ne-a conservat, se apere Sionul nostru românesc.

Póte vor veni și acele timpuri fericeite, când fii bisericei nu vor mai fi rėslățiți, când nu se vor mai afla ómeni se cuteze a bate păstorul pentru a imprăscia și mai tare turma.

Vor veni și acele timpuri, — dar piéră pisma dintre noi, — și apropiându-ne érășii de sântitul iconostas, se privim pe pruncul fecioriei, și contemplând întrėga viața pământescă a Mântuitorului *se arborăm stėgul înaltelor vėrtuți și dându-ne silință a ni le în-*

susi, se luptăm sub acel stėg, care de sigur ne duce la isbândă.

Cu speranță într'un viitoriu mai bun atât pentru némul cât și pentru biserică noastră se ne stringem rėndurile ca se putem înfrange atentatele dușmănóse și ispitele, ce neconțin se șes.

Symbolisând cuvėntul buneii învoiri, noi cei apesați și amăriți: inoirea poporului român se va implini; vom arunca vėl negru preste cele trecute, și întărite astfel zidurile Sionului nostru românesc, încercările și ispitele vrășmașe vor rămėné zădărnice.

Se ascultăm dar cântările de *mărire* ale sântilor ingeri în ceriuri și se simbolisăm: *pe pământ pace și între ómeni bună învoire.*

Noul atac asupra scólelor noastre.

IV.

Și acuma vine inima cea bună pentru instrucțiune și pentru învățatori.

Dacă statul din vistieria sa completéză salariul învățătóresc la scóla confesională cu o sumă, care trece preste 50 fl. atunci alegerea de învățatoriu vine se fie cernută prin sita cea desă a eurentului ideei de stat modern.

O asemenea alegere trebuie promovată guvernului spre censurare, însă nu pentru a se constata prin ea calificățiunea candidatului, ci pentru a se esamina ținuta lui politică. Căci étă ce ție proiectual: Dacă ministrul află, că candidatul ales e excepțional din punct de vedere basat pre lege, sau din punct de vedere moral sau din punct de vedere al statului, atunci nimicesce alegerea și dispune alegere nouă.

Confesiunea umilită și plecată pune la cale alegere nouă, pre care din nou o promovéză la ministru. Acesta și acuma află motive de a excepționa pre candidat din punct de vedere moral sau de stat, și acuma nu mai are confesiunea nici un drept: ministru denumesce el învățatoriu. Și scóla totuși se ție, că e a confesiunii, și învățatoriu totuși se ție, că e învățatoriu confesional.

Excepțional din punct de vedere moral, și de aceea respins de guvern, ca netrebnic pentru scóla!

Se ne întrebăm, ce va se ție această?

Suprema autoritate bisericescă întăresce alegerea unui individ, excepțional din punct de vedere moral. Cine e chemat în prima linie se vegheze asupra moralei, și în mâinile cui e pusă crescerea morală a omenimei? Apoi da, în mâinile bisericei.

FOIȚA.

Elvira.

— Novellă originală —

de

Margareta Moldovan.

(Urmare.)

— „Eu încă vreau se fericesc pe Elvira — ție domnul Indrei, forțându-se a da ton hotărít — și tocmai acesta me îndemnă se me cuget la viitoriu. Incăt e pentru Vimpea un baron ruinat, ușuratic, îngămfat, fără nici o serioșitate bărbătescă, đeu dragă, își mărturisesc, că nu me simt prea fericit, că mi-a intrat în casă cu cugete serioșe. El se uită aici în jur vede splendóre, luc, cugetă că sunt bani, înțelegi, banii, aceștia îl fac pe el se se arete așa de interesat față de familia noastră.”

— „Mulțam de atențiunea și profejiile tale. Dar se gătam. Pe mâne séră se înviți familiile ce sunt însemnate pe hărția această. Asta i ce vreau acum. Celelalte le îngrijesc eu.

D-na Zamfiriță eși, lăsând pe domnul Indrei adăncit în gânduri.

După câte-va minute se scóla, merge în odaia lui și începe a resfol prin nisce hărții.

— „Trebuie se me apuc de lucru — își ție el — că nu merge trėba bine. M'am pus pe gânduri. Uite aici un cambi, óre care se fie?”

Cetesce: „fl. 1860, terminul 4 Iuniu. Astăzi este 2 Iuniu

va se ție poimáne trebuie se plătesc. Aci altul, cu terminul pe 6 August... dar mergeți la naiba, nu-mi amăriți đilele.” Și se sterse pe frunte, care era acoperită de sudori. „Eu caut altul, dar unde dracul póte fi, cambiul pentru imprumutul cel mare făcut nu demult la banca F... Vedeți aceste de le ai sci, scumpa mea Zamfiriță, apoi te-aș vedea cum țiar veni potta de soiree și de alte prostii — dar nu cutez se-i spun, ție, că nu sunt bărbat de trėbă, ba nici părinte ca alții... Ei, caută se tac, ca se fie pace în casă. Eu trebuie se dau banii, apoi celelalte — după cum își închipesce Zamfirița — merg strună.

„Una numai me necăjesce mai mult, că-i bagă la biata copilă gărgăuni în cap... Acum i-a tocat în cap baronul. Da baronul, care cugetă, că eu sunt bogat și voiu da zestre Elvirei câte-va mii, — se-și plătescă datoriile, se se scape de încurcături... da așa cugetă, pentru-că la cartea funduară el vede moșia curată, tóte în regulă. Eu m'am nisuit se le ascund aceste de ómeni, numai Dumneđu știe cum...”

„Dar étă am găsit cambiul. Ceteste: „30,000, terminul 3 Iuniu, uf dómne dómne!... Acesta ar fi un present fórte potrivit pe mâne, pe điaua nascerii Elvirei, ar vedea apoi cum stăm... Dar nu, nu-i pot spune, căci cum s'ar mărni scumpa mea copilă. Acum poftim trimite interese, aceste me gată din lume. Ce mi-ar fi tóte, dar interesele aceste imi pun capul. Procsul l'am pierdut, bani nu sunt, ce se fac acum?... Se merg la Weinberger se-i cer vre-o 8—900 fl. și se se întabuleze pe viaa dela Cergău, care am luat-o mai adineaori dela Constantin pentru proces și abia acum s'a întabulat pe mine. Așa pot numai, altfel nu pot eși din încurcătura asta.

El își ia pălăria și vrea se iasă.

Atunci întră Elvira în lăuntru.

— „Așa-i tată dragă, că me priude bine rochia această. Acum mi-a adus-o croitoriu. Ce ție?”

— „Da, da scumpă, ești frumósă cu ea, dar cât costă?”

— „80 fl., nu-i mult pentru o rochie elegantă de soiree.”

— „Nu, nu, pentru soiree tóte sunt ieștine și bune. Dar scusă-me scumpă, că am afaceri grabnice și trebuie se ies.”

— „Și pune pălăria, o sărută și apoi iesse.”

— „Ce óre se fie cu tata — își cugeta Elvira — e fórte indispus. O fi pierdut procesul. Ce lucru mare, parcă dintr'un proces pierde lumea. Apoi noi nu suntem avisati la procese, avem avere și tot ține așa mult la ele... Bine a ție mama că i-ar plăcea se stea tot între scrisori și ne negligă pe noi. Uite, acum mi-ar trebui bani pentru croitor și s'a dus. Trebuie se-i spun croitorului se vină mai târđiu.”

După-ça croitoriu se depărta, Elvira întră la mumașă. D-na Zamfiriță, după ce făcú tóte dispozițiile necesare pentru sara de mâne, s'a aședat mulțamită într'un jilț, unde o află Elvira, când intră.

— „Ce a ție tata, Eiv. ră scumpă?”

— „A ție, că me prinde bine rochia.”

— „Mirare, că-i e pe plac ceva.”

— „Dar a eșit imediat; a ție, că are afaceri urgente și așa nu am putut cere bani pentru croitor.”

— „Da, da, el are totdeauna afaceri urgente, mai multe ca alți ómeni. Étă, acum croitoriu va cugeta, că sunt o calică, că n'am se i plătesc... Of, c. tortură pentru mine omul acesta, n'are ambițiune cât un grăunte... Elviră dragă fă tóte pregătirile se apari frumósă mâne séră. Dl baron încă vine.”

(Va urma.)

Cum vine așa-dară, că biserica trece preste asemenea lucruri, și statul vine să îndrepteze defectele morale ale candidaților de învățătorie?

Espreșiunea acésta față cu confesiunile s'a în-articulat în legea de instrucțiune din 1883, despre care am vorbit mai sus, în a cărei desbatere a purtat lupta numai biserica noastră, și absentarea arhierilor bisericeii greco-catolice române a avut drept urmare decorațiunea episcopului de Gherla Szabó, și autograful ministrului de culte de atunci la adresa acelor prelați: cari „nu au știut pune în ecilibru și în consonanță naturalele dorințe ale poporului cu pretensiunile bisericeii și ale statului”, după-cum o au știut face prelații greco-catolici prin absentarea lor din casa magnaților. Anume §. 50 din articolul de lege XXX: dela 1883 cuprinde dispozițiunea, că dacă guvernul descopere în școlile confesionale „rele morale” sau direcție contrarie statului, atunci dispune cercetare, și cei vinovați se delătură. Escelenția Sa metropolitul nostru a făcut propunerea, ca cuvintele „rele morale” să se omită, deore-ce *totdeauna confesiunile sunt competente a decide, ce este moral, și ce nemoral în instituțiile confesionale.*

Propunerea metropolitului nostru nu s'a primit, deore-ce ministrul de culte a dat esplicări în privința „relelor morale”.

Dar să dăm loc cuvintelor originale, căci ele vorbesc foarte elocuent.

Etă ce aflăm în diariul oficial al desbaterei din casa magnaților în ședința din 4 Maiu 1883:

Miron Romanul. La acest §. am o modificare. Din rândul prim al alineei prime cuvintele: „rele morale sau” să se omită.

Aici este vorba despre școlile confesionale, și ministrului se dă instrucția, ca, dând preste rele morale la aceste institute, să purcedă în sensul legilor. Față cu acésta eu am obiecțiuni, căci repetez ceea ce am dis și la alți §§. *că totdeauna confesiunile sunt competente a decide ce este moral, și ce nemoral în instituțiile respective.* Cred, că fie-cărei confesiuni recunoscute prin lege i putem atribui atâta pricepere, ca să pôtă judeca în acésta afacere. Să nu știrbim autoritatea respectivelor prin aceea, că supunem la judecata ministrului de resort deciderea asupra lucrurilor morale în școlile confesionale, la a ministrului, care astăzi este catolic, mâne însă pôte aparțin Dumneșeu scie cărei confesiuni.

Augustin Trefort, ministru de culte și instrucțiune publică: „Înțelesul acestei espreșiuni e foarte vag, și nu se referă numai la moralitatea bisericească. S'au ivit casuri, că unele rele au fost ignorate din partea autorităților respective, fiind-că ele nu vătămău morala bisericească”.

În legile noastre precum și în lupta cu idei sunt atâtea concepte vage, nedefinite, cum e bună-ora patriotismul modern, idea de stat unguresc, și altele, încât omul nici odată nu pôte sci, care e adevărul lor cuprins.

Conceptului „rele morale” i s'a dat un fel de definițiune din partea omului celui mai competent, la locul și forul cel mai competent, căci desbaterile parlamentare sunt comentariul cel mai fidel, la care ne putem provoca, ca la autoritate de prima ordine.

Suntem deci luminați prin desbaterile în casa magnaților, în fața reprezentanților tuturor confesiunilor creștine, în fața reprezentanților aristocrației de capital intelectual și material, că ce se înțelege sub rele morale.

Biserica și are conceptul seu despre morală, dar acésta nu ajunge, ministrul dă conceptului un cuprins mai vag, mai dubios, ca să se pôtă subsuma multe sub acest concept.

Avem deci interpretarea cea mai autentică, suntem luminați, putem deci continua firul aprecierilor noastre.

Despre scrupulii guvernului „din punct de vedere de stat” vom vorbi mai târziu, unde se dispune disciplinarea învățătorilor. Aici observăm, că prin aceste dispozițiuni devine ilusoriu dreptul nostru ca confesiune, de a ne institui noi autonom, independent de ingerință streină, corpul didactic dela școlile noastre confesionale.

Prin dispozițiunile indigitate mai sus sunt stigmatizate de către guvern, de către parlament confesiunile și candidații lor de învățătorie, și ca urgia asupra noastră se apese cu mai mare greutate, stigmatizarea se înarticulă în lege, să remănă urmă neperitoare pe vecie despre raporturile interne din statul nostru, despre conceptele nedefinite, cu cari se jocă la noi oamenii, despre rigorea politiceii de instrucțiune în statul nostru, și despre măsurile excepționale, cu care se măsură bisericeii românesci tocmai în cele culturale.

Este jignitoriu, ca să nu dicem dejositoriu chiar, pentru biserica noastră rolul trist, care i se pregă-

tesce la instituirea de învățători în școlile ajutorate cu o sumă preste 50 fl., și dacă este jignitoriu candidații de învățătorie acest rol rezervat bisericeii ca organ de expedițiune al statului: umilița, la care e redusă biserica în ce privește disciplinarea acelor învățători, a trecut preste marginile celei mai elementare bunecuvințe, și pozițiunea acelor învățători pas de pas e periclitată.

Revoluția sau pace.

Anul vechiu 1892 a lăsat Franția într-o stare de nelinise. Nimene nu scie, ce se va întâmpla ca mâne, dar că trebe să se întâmple ceva neobicit, pe asta fie-care jură. Cu deosebire sunt oamenii neliniștiți și iritați în inima Franției, în Paris; lumea se teme de mișcări revoluționare și astfel în afacerile publice a intrat un fel de stagnare, industria și negoțul în parte stagnează, comunicația s'a redus.

Nu este vorba numai de o crisă politică, care ușor s'ar rezolva, fie să ajungă la cărma republicei o partidă mai moderată, fie mai radicală; ci vorba e despre însăși existența republicei, amenințată cu deosebire din partea socialistilor și anarchistilor și cu ajungerea acestora la putere, de o schimbare în raporturile sociale.

Milioanele defraudate ale societății canalului Panama, din cari unii s'au făcut bocotani, au dat nou avânt mișcărilor socialiste și anarchiste; socialistilor le-a fost binevenită acésta afacere scandalosă, ca să-și mărescă contingentul de aderenți, arătând, că ce păcate comit și au comis oamenii de bani și oamenii de frunte ai ordinii sociale de aci. Astfel de sistem de guvernare și de ordine socială e rău, putred și trebe resturnat, conclud ei.

Tot asemenea ar vrea și monarchistii, încât pentru sistemul de guvernare, decât pentru resturnarea republicei.

Dar ei de astăzi sunt în corn de capră. A lupta acum contra republicei și a o slăbi, înșamnă a mână apă pe mola socialismului, de ceea-ce monarchistii se feresc ca de foc. Asta e cauza, că mișcarea monarchistă — conservatoare e neînsemnată și până acum îi dă puțin de gând republicei.

Cu atât mai însemnată e mișcarea socialistilor. Aceștia desvöltă de un timp încôce o acțiune febrilă. Diferitele școlé socialiste, în vederea scopului comun și lasă la o parte de o cam dată scopurile speciale de partid și se aliază toate precum s'a întâmplat asta în ultima adunare generală socialistă, ținută zilele trecute.

Organizația lor e îndeplinită. S'a înființat comitetul salutei publice din 11 membr (comite de salut public), care ne aduce aminte de terorismul din prima republică. Acest comitet este organul executiv al mișcării. Parisul în cele 80 de cartiere ale sale are în fiecare câte un comitet local, cari stau în legătură cu comitetul executiv. Aceste comitete locale jin în evidență adresele de locuință ale socialistilor din cartierul lor, ca acestia se pôtă fi la un semn dat mobilizați și resculați de odată.

Tot asemenea sunt bine organizate și disciplinate cele 600 de sindicate ale bursei lucrătorilor, cari asemenea stau în legătură cu comitetul executiv. După modul din Paris în țara întregă sunt sindicate socialiste, după departamente și cercuri, și ca agitațiunea să se pôtă face mai cu succes, socialistii plătesc un fel de dare, fiecare pe di câte un sou în casa centrală, pentru a operirea speselor de agitare etc.

Agitațiunea și organizarea se continuă în măsură mare. O fracțiune a boulangistilor încă a trecut în tabăra socialistă și se fac încercări, ca să se câștige și anarchiștii.

Acésta cu greu se va pute întâmpla, căci pe când socialistii sunt încătra mai moderați, ceea-ce se vede și din ultima proclamația, sub-crisă de un deputat și de 5 consilieri comunali, pe atunci anarchiștii provôcă la revoluția, la resboiu civil.

Cu totă organizația și agitația, ce se face, noi credem, că republica acum nu va fi resturnată. Iar e fapt, că socialismul se întărește mereu și pôte acuși se amenințe republica.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

S.-Sebeș, în 1 Ianuarie, 1893 n. Onorată redacțiune! În 28 Decembre 1892 s'a ținut aici la noi alegerea a 16 membrii ordinari și opt suplenți în comitetul orașenesc.

Orașul nostru S.-Sebeș aci numără 6600 suflete; din aceștia 4500 sunt români, cari posed două terțialități din hotarul comunei de 8000 jugere și sunt un popor harnic, vioiu și prosperatoriu în toate privințele; 1600 suflete sunt sasi, dintre cari câți-va neguțători, câți-va amployați, apoi ceilalți toți măestri.

Dintre români la măestrie acum încep a se aplica, vedând, că măestriile sunt bune.

Ceialalți locuitori vre-o 4—500 sunt unguri, armeni, jidovi, italieni și cei mai mulți țigani.

Astfel stând lucrul, ar fi urmare, ca românii să fie în majoritate în conducerea comunei.

Însă legea comunală esistentă dă drept în oraș cu magistrat numai celor ce sunt alegători dietali, a fi și alegători în cele comunale: Așa fiind, sasii și-au pus toți măestri cu venit de 105 fl., solvind dare de 10 fl. 50 cr. pe an, ca să pôtă fi alegători dietali.

Banii pentru solvirea dărei a vre o 100 de inși măestri s'eraci o solvesc dela „institutul de credit” și dela biserica lor, numai ca să se pôtă susține la conducerea comunei. Și de și ar trebui să vadă, că e în cazul cel mai rău cestiunea de un deceniu, tutuși nice nu vréu să creste pre cei 4500 români; ce au dovedit-o și cu ocaziunea alegerei din 28 Decembre 1892.

Alegători români au fost 240, sasi cu toți ungurii, jidovi, armeni, italieni erau 270. Sasii din cei 240 alegători români nu au voit a pune în lista lor nici barem un român între cei 16 membrii de ales în comitetul orașenesc. Au pus însă 2 unguri și un poliac. Și au cerșit voturile tuturor ungurilor, jidovilor etc.

Diua de 28 Decembre a fost ér unică în felul seu: Să fi vedut cum se duceau oamenii cu forța, să fi vedut cum alergau frații sasi fie care cu șanii și i transportau pe bătrâni și morboși chiar și cu patul la vot.

Românii în liniște au mers la vot fără de a cerși ajutorul cuiva.

Resultatul, a fost că românii au fost învinși, însă nu cu dreptatea ci pe căi ilegale, căci s'au folosit la alegere lista tuturor alegătorilor dietali, pe când alegători comunali nu pot fi funcționari de stat și comitatensi, dacă nu solvesc și altă dare comunală (§. 37 lit. e) a legii comunale din 1886;) și de acéștia au fost în liste vre-o 50 inși, cari mai toți au și votat cu sasii; anume: cei dela forestierie vre-o 10 inși, cei dela judecătorie, perceptorie, pretoriat, poste etc.

Alegerea acésta a indignat până în suflet pe români, vedând, că alegătorii sasi vre-o 150 sunt nesce măestri s'eraci, fără casă, fără masă, sdrențuroși etc., ér ei românii cu casă, car cu boi, vaci, cu câte 5—6 jugere de pământ, nu e alegătoriu, ci alegătoriu e cutare cismaș, ce șade în cămara sa.

Indignațiunea acésta va și da un avânt mai mare la înmulțirea măestrilor români în loc. Aci fie care român din S. Sebeș numai cu inima sângărândă mai dă crucierul seu sasului. Căci scie, că acel crucieru e întors în contra sa, e dat inimicului spre a-l întări în contra sa. Avem încă foarte puțin măestri, dar cu ajutorul lui Dumneșeu, credem că în curând vom dispune de vre-o 20—30. Avem lipsă ne încunjurată de ori ce fel de măestri și măestri români din alte locuri, unde pôte nu le merge destul de bine poffescă la noi și vor fi foarte bine primiți și îmbrățoși.

Contra alegerei din cestiune s'a făcut recurs, și credem, că va fi anulat, fiind-că e contra legii.

Cu ocaziunea acésta nu pot întrelăsa să nu amintesc despre cele întâmplăte la noi în 6/18 Decembre la S. Nicolae.

Conform testării repausatului „N. Lazar” preot din lăsământul seu s'au îmbrăcat în acest an 14 elevi dela școlă noastră din loc, cei mai s'eraci și mai diligenți. Cu ocaziunea acésta atât corul elevilor de școlă cât și corul plugarilor din loc au cântat vre-o 10 poesii acomodate zilei.

La acésta sərbare a asistat întreg comitetul parochial gr. or. cu on epitropie parochială; școlării cu învățătorii lor și o mulțime de public român, încât sala cea mare a școlii nu a fost de ajuns spre a cuprinde întreg publicul în sinul seu, o parte a trebuit se remănă și pe coridor. Cântările s'au executat de ambe corurile cu precisiune mare. Tôtă lauda zelosului conducătoriu dlui Nicolae Todea.

Am dorî să avem încă multe astfel de zile de bucurie, ér nu ca cea din 28 Decembre 1892, pe carea de altmintrenea ne am însemnat-o.

Correspondentul.

Varietăți.

* (Dela curtea română.) A. S. Regală principele Ferdinand este înaintat pe ziua de 29 Decembre la gradul de maior și numit comandant al batalionului I de vânători.

* (Bal.) Reuniunea femeilor române din Sibiu invită cu totă onórea la balul, care va avé loc în 21 Ianuarie 1893 st. n. în sala dela „Casa societății” (Gesellschaftshaus). Inceputul la 8 óre séra. Venitul curat este destinat în favorul reuniunei. Bilete de intrare: à 1 fl. 50 cr. — Loge pentru 4 persoane 6 fl. Bilete de intrare să pot primi pe lângă presentarea invitărei, în ziua balului dela 10—12 óre a. m. și dela 3—5 óre p. m. la hotelul „Neurhher”, camera Nr. 5, ér séra la cassă cu 2 fl. de persoană.

Comitetul reuniunei.

* (Himen). D-șóra Valentina Musicescu, ficia dlui G. Musicescu, dirigentul corului metropolitan din Iași și cunoscut românilor din còce de Carpați prin cântecile sale populare, și va serba actul cununiei cu dl Cristea Georgescu Duminecă în 27 Decembre a. c. în catedrala sf. Metropoliu din Iași.

Aducem tinerei părechi sincere felicitări!

* (Himen). D-șóra Eugenia Cotta, și dl Virgilius C. Codarcea, invită la cununia lor, carea se va serba în 22 Ianuarie st. n. 1893 la 3 óre p. m. în biserica gr. cat. din Bicză.

* (Felicitări). Din incidentul gratulațiunilor de anul nou, ministrul președinte Weckerle, res-

punând felicitărilor ce i s'au adus din partea aderenților sei. a dis că dorința lui e te să reguleze cestiunile bisericești politice din punct de vedere al intereselor statului, fără însă de a vătăma dogmele și fără a conturba simțămintele religioase ale credincioșilor catolici. În privința acesta se vor propune modalități, cari pelângă neștirbirea intereselor statului, să nu vateze simțămintele religioase ale confesiunilor și cari să contribuie să promoveze pacea reci procă. Vorbind de cestiunea naționalităților, Weckerle dize, că în timpul mai nou sau ivit astfelu de simptome, față de care guvernul nu pôte fi nepăsătoriu dar de altă parte nu e bine a li se da prea mare importanță, precum nici ale ignora. Scopul guvernului unguresc, dize primul ministru, este eonsolidarea și asigurarea statului magiar, avându-se în vedere egala îndreptățire a naționalităților în ce priveste limba și cultura lor. Față de alte aspirațiuni neindreptățite ale acestora însă, guvernul spre a ajungerea țintei sale, va proceda cu totă rigorea între maginile legilor existente și la cas, dacă sar ivi aberațiuni, nu se va sfii a se folosi de măsuri extraordinare.

* (Noul dar al episcopului Pavel) Cetim în „Familia”: Escelenția Sa Domnul episcop Mihail Pavel a făcut diecesei sale un prea frumos dar de Crăciun, anume în ședința consistoriului din Joia trecută a depus *douăzeci și cinci de mii de floreni*, ca adaos la fondul „Pavelian” subsidiar, care astfelu s'a urcat la suma de 425,000. Abia în Nr. trecut însemnaram, că I. P. S. S. în anul acesta a restaurat catedrala cu spesele sale de peste 30,000 fl.; tot în anul acesta a făcut și fundațiunea de 16,000 fl. la institutul Francisc Iosefian pentru creșterea unui tiner român greco-cat. și a dat 6000 de floreni pentru ajutorarea a 60 de preoți din diecesa sa: așa dară suma darurilor sale din anul curent, de care scie și lumea, se urcă peste 77,000 fl.

* (Darul de nuntă al damelor române principelui moștenitoriu al României.) Serviciul de masă pe care damele din societatea bucureșciană l'au comandat la Berlin pentru nunta principelui moștenitoriu, este espus în muzeul de arte de acolo. Din mijlocul unui pedestal oval, tabloul valurilor mării ușor mișcate, se ridică un templu, înaintea frontispiciilor acestuia jumătate în fride, stau zeițele, „amorului” și „gloriei” — figuri alegorice. Pe părății de alături se ved făclii aprinse pe altarul lui Hymen și deasupra acestora cuvinte de ale poezilor români. Peste templu dominază o fială aurită pe din lăuntru, peste care, așezată pe un disc, Fortuna încoronază totul. La dreapta și la stânga amorette cu trident și vâslă câmuesc delphinul, care trage luntrea de scoică încărcată cu flori și fructe. Naiade scot șiruri de mărgele din valuri și Tritone ce suflă ghiocel, conduc vasul. La mijlocul pedestalului Amorette țin emblema dublă ce pörta coróna regală a părăchii tinere, ér pe cealaltă latură se află literile „F. și M.”. Pe o panglică falfăitör se vede de amândouă părțile sentența: „*Nihil sine Deo*”. O inscripție cu flori în limba română conține dedicațiunea daruitörelor, și pe partea inversă e scrisă data căsătoriei: „10 Ianuaru 1893”.

* (Programul partidelor croate.) Scirile din Agram comunică punctele programului partidelor croate opoziționale, cari, precum se scie, vor fusiona într'o singură partidă. Etă aceste puncte: 1. Realizarea dreptului public croat între marginele monarhiei. 2. Unirea și independența tuturor țerrilor croate. 3. Introducerea instituțiilor parlamentare și liberale. 4. Amëndouă partidele se obligă a observa o atitudine unitară și solidară față cu alte partide politice. 5. Cu executarea acestor hotăriri se însărcinează un comitet central format din conducătorii ambelor fracțiuni.

* (Pentru rigorosanți.) Din prima Ianuaru a. c. n. a intrat în vigore la facultățile filosofice din Cluș și Budapesta un normativ nou pentru rigorosanți.

* (Defraudări.) În zilele trecute s'a furat din casa oficiului postal din Arad 4.000 fl. Scirile din Budapesta anunță, că directorul Müller și contabilul Bergmann ai societății de acțiuni pentru producerea de gumi au defraudat 70,000.

* (Ofițerii armatei franceze.) După uoul anuar al armatei franceze, de curând publicat infanteria francesă numără azi 12,660 de ofițeri sub stég, dintre cari 193 coloneli, 221 locotenenți coloneli, 1,068 șefi de batalion, 4,334 căpitani, 5,554 locotenenți și 1,290 sublocotenenți.

Infanteria primesce în fie-care an vre-o 650 de ofițeri dala Saint-Cyr sau Saint-Maixent și pierde tot atâția pe fie-care an, prin mörte, demisie sau altă cauză.

Proporțiunea, la 1000 ofițeri de infanterie este: 15 coloneli, 85 comandanți de batalion, 341 căpitani, 437 coloneli și 102 sublocotenenți.

În numerile date mai sus figurază 47 ofițeri străini, dintre cari 3 căpitani, 33 locotenenți și 14

sublocotenenți; ar mai fi de adăugat vr'o 60 de ofițeri indigeni din regimentele de tirailori din Africa.

* („Austria.”) Sub titlul acesta s'a constituit o reuniune în Zürich a supușilor austriaci și ungari, cari locuesc în Helveția. Preste 3000 de astfelu de supuși se află acolo

* Societatea geografică română și va deschide adunarea s'a generală anuală în 15 Ianuaru, în sala cea mare a senatului. M. Sa regele Carol va presida ședințele.

* (Truscul principesei Maria de Edimburg.) Toaletele au fos comandate la Londra, stilul „imperiu” domină și colórea rosa; sunt 24 jupóne pentru diferite toalete. Tóte tonurile sunt reprezentate. Dela gama negligeurilor și a rochiilor de casă cu brodării și dantele palide, până la tonurile cele mai întunecate ale costumelor de preumblare și de patinagiu, trecem prin strălucirea toaletelor de serată și bal, în cari catifelele, brocardurile bogate și pietrele seumpe se amestecă. Rochia de mirésă se compune dintr'un „fourreau” de poulde-soie albă brodată cu cristale de mărgăritar și argint o ghirlandă de flori de portocal brodéză trenă formând mantie de curte. Corsagiul, în catifea miroir albă, e reținut la talie printr'o centură largă de satin alb, care se îndă într'o parte sub un buchet de flori de portocali. Toaleta de călătorie e de postav cenușiu-argintiu, brodată cu alb și argint, garnisită cu postav a/b, brodat asemenea. Toaleta pe care princesa are s'o pörte sosind în capitala României, e o rochie de catifea verde și aur, jupa e dréptă cu trenă lungă și corsagiul (forma imperiu, e brodat cu pasmanterii de aur și mătase în tonurile catifelelor. O lungă mantilă helitrop și aur garnisită cu vulpe argintată acopere în întregime toaleta și completează cu o „tocue” de catifea și aur această armonioasă toaletă.

* (Un nebun la Vatican.) Diarele italiene povestesc: Intr'una din zilele trecute, un om fórt bine îmbrăcat s'a prezentat înaintea porții principale care duce în spre palatul papei în Vatican. Un soldat de gardă îl opresce. Omul stă în loc, se uită la soldat și-l măsura cu ochii de sus până jos. — „Nu știi d-ta, că eu sunt generalul Maffini”. Soldatul spăriat se dă la o parte, salută cu respect și lasă pe om să intre. În momentul acela vine un oficer. — „Ce potesci?” — „Ce se potesc?” — „Eu sunt generalul Boggio! Haide! Plécă de aici.” Soldatul alérgă și spune ofițeru'ui, că necunoscutul îi spusese lui, că e generalul Maffini. Amëndoi voesc să-l ia de mâni ca să-l dea afară. Dar într'o clipă, necunoscutul scóte din buzunariu un revolver și trage 3 focuri în aer. Apoi se pune pe un ris nebun, în vreme ce ofițerul și soldatul stăteau galbeni și înlemniți de spaimă. — „Vreau să ved pe papa!” strigă individul. „Uite vă dau bani câtii vreți”. Dicénd acestea, el începu să arunce din buzunariu hârtii de valóre, bani de argint, galbeni etc. El a fost arestat și dus la balamuc. Se numesce Enrico Parrugini, bancher din Roma, care făcuse tóte acestea într'un moment de nebunie. E însurat și are 4 băieți și o fată.

* (Prezență de spirit.) Mareșalul frances Pelissier, duce de Malacoff, inspecționând un regiment din Algeria, îl tractase fórt aspru, așa încât între soldați isbucni o revoltă. Lui Pelissier puțin îi pásă de acesta ci continuă cu strășnicia sa. Un soldat infuriat de acesta, luă pușca la ochi, ținti și pușcă asupra mareșalului — dar pușca nu luă foc. Mareșalul cu cea mai mare liniște se întörse spre comandantul regimentului dicéndu-i: „Soldatul acesta capétă 24 óre închisóre fiind că nu și-a ținut pușca în ordine!”

* (Bugetul unei femei parisienne) În Paris de obicei lucsul cel mai estavagant i'duc nu femeile din aristocrația naltă, ci cele de demimonde și femeile, a căror bărbați sunt milionari străini, așezați în Paris. Femei de aceste speséză pe an pe îmbrăcăminte la 150,000 franci și astfel nu e de mirat dacă sunt croitori, cari au o circulație de 25 milioane de franci pe an. Unii dintre cetitorii nostri, se vor întreba, cum pôte se speseze o femeie atâția bani numai pe haine? Etă cum: mai nainte de tóte trebuie să scim, că suma de sus nu se speséză numai pre haine, ci și pe albături, sau cum se dice și pe îmbrăcarea casei. Astfelu bunórá vestmintele de pat sunt tóte de mătase, chiar și mătrața. Perinele și paploma sunt îm podobite cu broderii cari costă sume enorme.

Albiturile celelalte sunt tóte de mătasa colorată. Astfelu d. e. o cămașă, cu broderii costă 3—4 sute franci. Fustele sunt de o pompă extra ordinară. Corsetele sunt de atlas, cu copcii de aur, împodobite cu briliante. Ciorapii încă sunt fórt lucușoi.

Așa d. e. să pörta ciorapi de mătase atât de subțiri încât numai odată se iau, căci apoi se și rup. Păpucii, de o finetă deosebită, sunt făcuți sau din materii scumpe de stil antic sau din piele albă, brodată cu mărgele. Mulți bani se speséză pe mantale. O manta de érnă, cu samur, costă la 40,000 franci. Mai vin apoi briliantele, parfumeriile, spesele la friser ș. a.

Tóte aceste ușor consumă pe an suma de 150,000 franci, dar apoi când mulți ómeni, tot în Paris, trăiesc în sărăcie, se ne mirăm, că se spoesc socialistii?

Moș Crăciun.

I.

În această căsuță, al cărei învăliș geme sub greutatea zăpezei, ér părății i se clătina de suflarea furiosului viscol, se întrăm puțin. Este locuința unei familii serace. Pre când sate și orașe răsună de pregătirile voioase ale Crăciunului, aci nu răsună decât gemetele durerei, suspinele năbușite ala lipsei, scrișnirea desperărei.

Părății sunt réci, căci în sobă abia se mai ved licărind câțiva cărbuni, tot ce a mai rémas diutr'un braț de lemne imprumutat de la nesce vecini săraci. Singurul, care mai putea se muncescă din locuitorii acestei case era părintele. Dar și el de câteva zile a cădüt victima unei întâmplări nenorocite. Aluencând pe ghiață sub greutatea unei sarcini și-a scrinit piciorul, și acum zace, cu fața ascunsă în mâni într'un cap al patului, care se întinde de la un părete la celălalt. În capul opus stă ghemuită mama, care și ea nu mai pôte munci, căci tot cosënd pentru acei cari plătesc lucrul din trei zile întregi cu cât nu se pôte îndestula stomachul într'o zi, a orbit.

Între dênșii stă culcat un copilăș ca de vr'o patru ani, un băețal cu fața suferindă, dar dulce și frumósă. Nefind bine îmbrăcat, a récit, ér acum zace și el între părății sei.

Din când în când se ridică cu greutate, [se rađimă în cot și se uită prin mica ferăstră. Vede trăsuri trecând în sus și în jos, încărcate cu pachete. El bănuiesce, ce sunt în acele pachete, căci ochii i se umple de lacrimi, dá un gemet și ér cade jos. Mama întinde mâna, o mână uscată de slăbiciune, cu care îi pipăie fruntea, îi sterge lacămile, îi spune cuvinte mângăioase și rămâne ér nemiscată ca o statuă.

Singura ființă care umblă în această casă este o copilă ca de vr'o noué ani, cu fața serafică, cu ochii vii și mângăioși, îmbrăcată c'o rochie de flanelă roșie, încălțată cu pantofi de véră, cu un șir de mărgele albastre la gât. Este sora. Ea se uită la frățiorul ei cu atâta iubire și compătimitere încât copilul, simțind farmecul ochilor ei, se scólă și se târesce până în marginea patului. Sora se apropie și ingenunche lângă el. Capetele lor se lipesc unul de altul și un duios dialog începe între dênșii.

— Tot te dóre Lică? — întrebă sora sărutându-l pe ochi.

— Da, dar mi-ar trece, Nico, dacă aș avea și eu... scii tu... un călușel de lemn, cum am vădüt la băiatul avocatului. Ce frumos călușel! Este cenușiu. Are șaua cusută cu fir. Hășurile îi sunt de panglică. În frunte are o țință de aur... Am vădüt cum îl încalecă băiatul. Ce bine sta! Par' că era ducipal. Dacă aș avea și eu unul!

— Dar un așa călușel, Lică este scump, și tata nu mai pôte munci. Așteptă când s'o face sănétos, și atunci îți cumpără.

— Atunci! — repeta el, clătind din cap.

Și o roșiată vie suindu-i-se în față, un acces de tuse îi sguodie cumplit peptul, îl sugrumă. Nica îl ridică în brațe, îi rađimă capul de umérul ei și-i trecă ușor gâtul pentru a-i ajuta respirația. Dar tusa nu înceta. Fața copilului învineși și capul îi cădú móle pe sinul fetei.

— Tată, móre Li-a! — strigă ea speriată.

Tatăl se sculă dând un gemet de durere, la care răspunse un răcnet de desperare, era biata mamă care se apropia. Ea luă copilul în brațe și începu să-l legene, strigându-l cu cele mai dulci numiri.

Ca cum sinul mamei ar fi fost isvor de viață, Lică răsuflă, fața i se însenină și acățindu-se cu brațul de gâtul ei, închise ochii repetând: „Un călușel!... Aș vrea un călușel!”

— A să-ți cumpere tata, puiule când s'o face sănétos, — îi dize mama-sa mângăindu-l pe frunte și legănându-l.

Copilul după câteva minute adormi cu gândul tot la călușel, așa că începu se viseze și se murmure: „Ce cal frumos! Să i dau orz. Să-l țin la grajd! Să pun o pătură pe el, să nu tușescă, să nu i fie frig!”

La cel din urmă cuvânt mama se scutură, ca și cum atunci și-ar fi dat séma de frigul, care începuse în casă.

— Petre, — dize ea, — da nu-ți pare că este frig?

— Frig?... Da, mamă! răspunse el cu o voce surdă; ér fața lua o expresie sfășietóre, încât copila își împreuna mâinile și se uita la dênșul cu atâta milă și mângăiere în ochi, încât tatăl rămase fascinat.

După câteva minute de tăcere, el făcu un semn fetei care se apropia.

— Vino, — îi șopti el, scoțându-și din deget inelul căsătoriei, — iacă inelul acesta... Este de aur... Dute și-l amanetéză... apoi cumpără lemne, pâne și mere.

— Bine tată, — îngână fata, luând inelul și sărutându-l.

Petre își lăsa capul greu pe căpătâiu, ascunzându-și fața în velință.

Nica luă iute o glugă și eși ușor, închidând ușa după dânsa.

II.

Afară viscolul își întea furia, spulberând zăpada în toate părțile, sguindu îngrădirile și frângând crăcile copacilor.

Pentru cei cari se răsfață în îndestulare, este o plăcere de a umbla pe asemenea timp; dar vai de aceia, cari nu sunt îmbrăcați și încălțați bine pentru de a-și ride de asprimea iernei!

Nica nu mâncase în aceea zi decât o bucată de pânc. Sciind lipsa de bani cari începuse a băntui în casa lor, ea se priva pentru a face celorlalți parte din puținul ei. Mâncă numai atât cât îi trebuia pentru a se ține pe picioare.

Când viscolul o isbi în față, ea se clătina și-și puse iute gluga în cap. Incrucișă mâinile pe pept și o luă la fugă prin zăpadă, spre centrul orașului. Obrajii ardeau sub ninsoarea, pe care venul i o arunca în față.

Cotind într-o stradă, ce era mai adăpostită contra viscolului, ea se opri se resufle și să se orienteze.

Mulțimea umbla în toate părțile, unii în trăsuri, alții pe jos. Tote ferestrele magazinelor erau încărcate cu lucruri pentru sărbători, ațîțând în trecători dorința de a cumpăra.

Nica trecu, aruncând priviri jinduitoare la ferestrele băcanilor, șuncanilor, pitarilor. Când vedu ferestrele unei magazii cu jucării, ea își puse mâinile la ochi și fugi înainte, murmurând: „Lică, bistul Lică!”

Se opri înaintea unui giuvaergiu, și după ce-și aruncă ochii la ferestra, unde erau grămădite toate acele ornamente cari au fermecat și vor fermeca ochii secului frumos fie din ori ce tréptă ar fi, se apropie de ușă, întinse mâna la clanță, deschise și intra cu inima tremurândă.

Giuvaergiu, o mutră cu ochelari, barbă roșie și pestri pe obraz, sta la masa lui și lucra...

— Ce vrei ângerașule? dișe el ridicând capul și nitându-se la față. — Cercei am forte frumoși pentru ma-ta.

— Domuule, dișe Nica tremurând și întinându-i inelul, tata, mama și frățiorul meu sunt bolnavi... Nu mai avem bani, nici lemne, nici mâncare. Te rog a ne da ceva pentru acest inel, și când tata va fi sănătos, îți va întorțe cu dobândă!

Ochii giuvaergiuului scânteiară, luând inelul, și un zimbet rău îi încreți fața. Trase seta-ul și aruncă inelul acolo, apoi apucând pe Nica de ureche o trase cu asprime, dișându-i:

— Hôjo, l'ai furat!
— Vai domnule, ce spui! strigă fata, podidind-o plânsul.
— Fugi de aci, sau te dau pe mâna unui sergent să te ducă la poliție.

Și luându-o de umăr, o îmbrânci afară, închidând ușa după dânsa.

Ea de desperare sau slăbicumă, se impletici și cădu jos leșinată. Trecătorii se grămădiră în giurul ei. Nu observase însă nimeni, că ea fusese îmbrâncită din giuvaergerie, așa că giuvaergiuul se uita cu nepăsare prin ferestra.

Un sergent fu chemat îndată de mulțime. El luă pe copilă în brațe, o puse într-o birjă și o duse la farmacia cea mai apropiată.

Acolo, mulțumită îngrijirilor date, Nica își veni în cunoștință. Mai mulți bărbați se grămădiră în jurul ei. Unul din aceștia, un bêtren cu barbă mare și albă o întrebă pentru ce a leșinat?

Ea spuse în câteva cuvinte ceea ce pățise, cum și starea tristă, în care lăsase pe părinții și frățiorul ei, frățiorul ei mai cu samă, care se bolnăvise de dorul unui călușel de lemn.

Două lacrimi luciră în ochii bêtrenului, alunecară pe obrazii lui și i se rostogoliră ca două diamante în barba-i arginție.

Ordonă se dea copilei un păhăruț de vin cu un pesmet, ceea ce o invioră. Recomandând o îngrijirei farmacistului eși urmat de sergent.

Peste câteva minute el se întorșe cu sergentul încărcat de mai multe pachete. Desfăcu unul, din care scose o păreche de șosoni pe cari îi puse în picioarele copilei, din alt pachet scose un paltonaș cu care o îmbrăcă. Apoi îi dete inelul dișându-i:

— Iacă inelul tatălui tău. Pune-l în busunar. Și acum să mergem acasă.

Bêtrenul se sui cu Nica într-o birje. Sergentul aduse celelalte pachete și le puse dinaintea lor.

Cum fata spusese locuința părinților ei, bêtrenul îndrepta pe birjar.

Se înoptase de mult. Viscolul își întea turia, șuerând îngrozitor și amenințând să stângă luminile felinarelor, cari,

cu cât se depărtau de centrul orașului, cu atât se răriau mai mult. ca cum săracii n'au trebuință de lumină.

Cu multă greutate nimeriră casa într-o stradă întunecată și pustie.

Nica alergă înainte, aprinse singurul căpătâi de luminare ce le mai remasese și când bêtrenul intra, se cutremură simțind frigul în care trăiau acei martiri ai sărăciei.

Petre, Maria și Lică se uitau cu uimire la frumosul bêtren a cărui barbă strălucia ca argintul. Birjarul aduse pachetele. După-ce bêtrenul îi șopti câteva cuvinte, el eși. Se auđi plecarea trăsorei.

Petre spuse necunoscutului cauza, care-l adusese în acea lipsă grozavă. Nu terminase încă, când trăsura se întorșe și birjarul intra cu un mare braț de lemn.

Peste câteva minute o căldură binefăcătoare se respândia în acea locuință, care până atunci fusese rece ca mormântul.

Lică nu-și mai lua ochii dela pachete. Bêtrenul, zimbînd, desfăcu un pachet din eare scose o frumoasă sabie cu centuronul ei, o puse înaintea băiatului, care dete un strigăt de bucurie. Mai desfăcu un pachet, și scose o strălucitoare chivără de ulan. Când fu la al treilea pachet, cel mai mare, bêtrenul se opri, ca și cum ar fi ostenit, dar uitându-se zimbitor la copil, care nu-și mai sătura ochii de darurile primite. Când desfăcu cel din urmă pachet, Lică bătu în palme de bucurie, vedënd un cal mult mai frumos decât acela ce veduse la băiatul avocatului.

Apropiindu-se de Ion, bêtrenul scose din portofoliul seu câteva bilete ipotecare, pe care i le dete dișându-i:

— Curagiu!
Ion îi apucă mâinile și le săruta plângënd, ne mai putënd vorbi.

Când necunoscutul plecă spre ușă, Nica i se puse în cale și sărutându-i mâna, dișe:

— Domnule, dar când ne vom ruga lui Dumnezeu pentru d-ta, cum să-ți dișem?

— Numele m-u? — response bêtrenul zimbînd: Sunt moș Crăciun. Dar n'aveți să mulțămiți mie, căci aceste daruri sunt cumpărate din averea unei dómne mari...

— Și aceea dómna? — mai întrebă Nica.

— Se numește Binefacerea!

Și bêtrenul peri în noapte.
Din „Familia“.

Gr. H. Grandea.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Fabula în genere și fabuliștii români în specie.

(Incheiere.)

Nu ne putem explica altfel lunga, mult împărțita introducere asupra fabulei „în genere“, introducerea, care devine adeseori obscură prin prea multă îmbeșugare de lămuriri.

Se începe, pentru a se ajunge la definiția acestui gen literar, atât de adesea ori și de bine definit dela primitivele sale divisiuni, corespondența și scrierea. Cea dintâiu e lăsată, din fericire la o parte dar felul prolic, cum e tratată a două face cu neputință aproape cetirea acestui capitol. Fabula e percută cu totul în oceanul celorlalte genuri și acest abuz de clasificare n'are măcar meritul de a fi drept. Autorul a împrumutat un sistem bine cunoscut, introdus de alții încă la noi, cu tot atât de puțin simț critic. E evident, de pildă, că poezia nu se pôte cartererisa prin nerealitatea ei: a dișe, că ea se deosebese prin aceea că „presintă realitatea schimbată“, e a afirma un lucru cu totul contrar celui mai elementare logice. Poezia didactică e esclusă de odată din definiție, căci cu totă bunăvoința posibilă, nu cred că i-ar putea găsi transformări ale realității, — pe care tocmai erau s'o popularizeze opere de acest fel în Georgicele lui Virgil de pildă, ori în cele două ori trei arte poetice mai cunoscute. O lirică sinceră nu cântă erăși decât plăceri sau dureri omenesci, forte reale și forte calde de viață. Argumentele celor ce susțin definiția de față sunt neindestulitoare: se invocă meru figurile poetice comune ori cărui fel de literatură și cari pot lipsi forte bine dintr-o poezie frumoasă. Nu se jura un înșemnat critic și poet al Spaniei contemporane, don Juan Valera, că nici o comparație aproape nu se află în poeziile sale?

Altă procedare de scólă, e și publicarea unui număr înfinit de specimene, în toate limbile și dela toți fabuliștii, specimene, cari ocupă, de sigur, la

o sută din două sute de fețe ale cărței. Ele nu aduc măcar folosul de a face cunoscut cetitorilor lucruri cu totul noue: totă lumea mai cultă — și rumai pentru astfelu de lume sunt făcute cărțile ori unde — s'a familiarisat, din scólă secundară încă, cu fabulele lui Pedru și pôte cu ale lui Esop; La Fontaine se traduce în aceleași gimnasii și licee și multi elevi au citit și pe Florian, pe care-l pot afla în orice crestomație francesă, precum ori-ce antologie germană le va pune înainte cele mai „reușite“ producții ale lui Lessing ori Gellert, Lichtwer sau Hagedorn; cine nu cunósce apoi, dacă nu fabulele lui Tăut sau ale dlui Nichitachi, pe ale lui Alecsandrescu și Asachi?

Poesia și întréga literatură englesă, cele slavice și cea italiană chiar, sunt încă o „terra incognita“, pentru românii ce se ocupă cu asemenea lucruri; dacă autorul voia să presinte pe acești scriitori recunoscuți putea să dea în apândere, și nu în însuși teostul cărții sale, o bună traducere în versuri sau în prosă, a bucăților mai înșemnate, lăsând în notă teostul. Tot acolo s'ar fi putut pune și câteva din fabulele românesce cuprinse în cărți, cari au ajuns rare, ca operele lui Stamati de pildă. Lucrarea ar fi căpătat, de sigur un alt aspect atuncea decât mosaicul linguistic, în care ni se înfățișează.

În afară de aceste observații însă, întréga parte pe care a consacrat-o autorul scriitorilor străini e forte neindestulitoare. Nu se arată în deajuns influențele exercitate de unii asupra altora, nu se dau biografii mai înșemnătoare, fie ele cât de concise (vedi alui Pignotti de pildă la pag. 44 — 45; cinci rânduri) se emit idei false adesea. La Fontaine nu prea preface fabula în satiră (pag. 39) și fabula elegantului Florian nu se pôte numi nici pe departe cu toate numele antice obicinuite în al XVIII-lea véc, „fabulă erudită“ (p. 42).

Mai dezvoltate sunt capitolele cari vorbesc des pre fabuliștii români. Cu toate că subiectul a fost tratat până acum *) dl Speranța, cunoscător óre-cum în asemenea materie, ar fi putut face interesante monografiile asupra numéroșilor reprezentanți ai genului în țerile românesce. Observațiile d-sale de tehnică sunt juste adese-ori și unele monografii, ca alui Carp au fost făcute pentru întâia óra. Gustul pedagogic al clasificărilor înfinit și înfinitesimal însă împedecă și aici o analiză strénsă și luminósă. Autorul împarte în adevér cercetarea fabuliștilor morți: în biografie, „critica după alegerea subiectului“ după formă, împărțită și în stil, vers și alte încă, „după fond“ și după „tehnica literară“ care nu intra în formă. Nu înțeleg pentru-ce fabuliștii în viață nu beneficiésă de aceste drepturi; așa încât aflând, că dl Nichitachi trăese încă, autorul a fost silit să și retracteze părerile asupra operei acestuia: „Asupra lui Nichitachii numai revenim; am început analiza fabulelor lui înainte de a-i cunósce biografia, și am încetat de îndată ce am aflat, că este în viață“ (p. 179).

Stilul e românesc, prea puțin măestrit și cu o aparență de nedibăcie, care supără mult pe cetitori Dl Speranța n'are în prosă calitățile înșemnate ale stilului seu poetic.

În genere, reșta cum este astăzi cartea acesta nu va creșe reputația autorului, — de sigur. După „Timpul“.

Neculai Iorga.

*) Două teze, susținute una lu București (de dl Chr. Negoiescu), alta la Iași (de dl N. Răut), se ocupă de fabula la români.

Nr. 3538.

[253] 2—2

Publicațiune.

În 12 Iannariu 1893 st. n. la 10 óre a. m. se vor vinde prin licitațiune la fața locului în pădurea „Bercul-Roșu“ aparținătoare comunei Săcel 100 (una sută) de stejari bêtreni.

Condițiunile detaiate se pot privi la subscrisul și la primăria din Săcel.

Săliște, în 30 Decembre, 1892.

Pretorul suprem:

Lemény.

A lui KATHREINER

Surogat (zlat) de cafeea neîntrecut.

[198] 12—13

Surogat
de
cafea
Kneipp

Se află în tot locul.

Veritabil
numai cu
acesta
marcă.
Se atrage
atențiunea
asupra
imitărilor.

